

WILDE HAREN

Tony Fitzjohn

&

Miles Bredin

the house of books

Oorspronkelijke titel

Born Wild. The Extraordinary Story of One Man's Passion for Lions and for Africa
Uitgave

Viking, an imprint of Penguin Books, London

Copyright © 2010 by Tony Fitzjohn

Copyright voor het Nederlandse taalgebied © 2011 by The House of Books,
Vianen/Antwerpen

Vertaling

Ineke van Bronswijk

Omslagontwerp

Wil Immink Design

Omslagillustratie

David O'Neill, © News International & Visuals Unlimited Inc./Adam Jones

Opmaak binnenwerk

ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 443 3043 4

D/2011/8899/95

NUR 320

www.thehouseofbooks.com

All rights reserved.

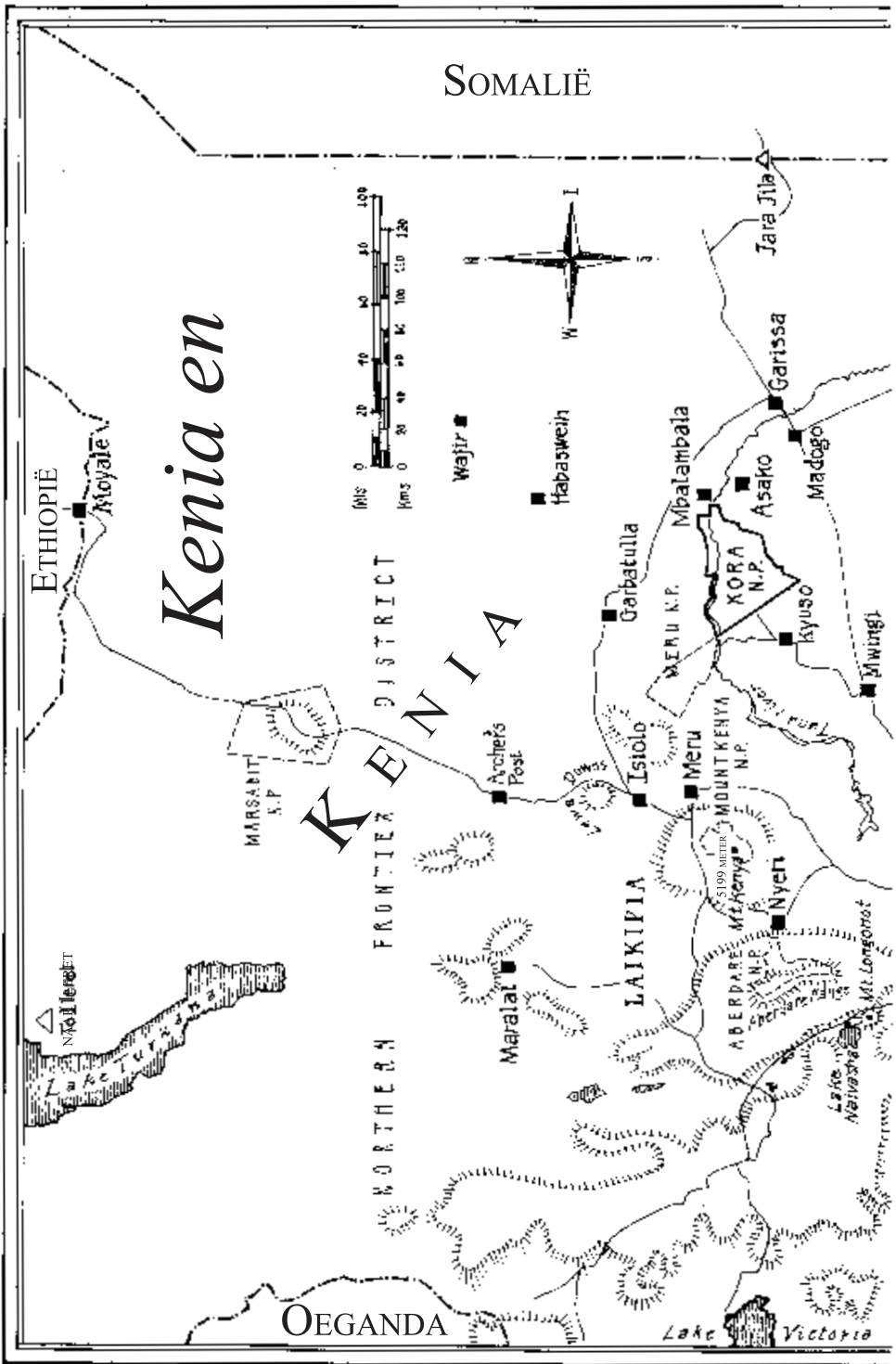
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor alle wilde dieren op deze wereld

SOMALIË

Kenia en

KENIA

ETHIOPIË

Moyale

Jara Jila

Garissa

Madago

Asako

Kyuso

Mwingi

MARSABIT N.P.

NORTHERN FRONTIER DISTRICT

Archer's Post

Maralal

LAIKIPIA

Nyeti

Isiolo

Meru

Garbatulla

Mbatambata

Wajir

Habaswein

Asako

Madago

Meru N.P.

XORA N.P.

Nyal Heret

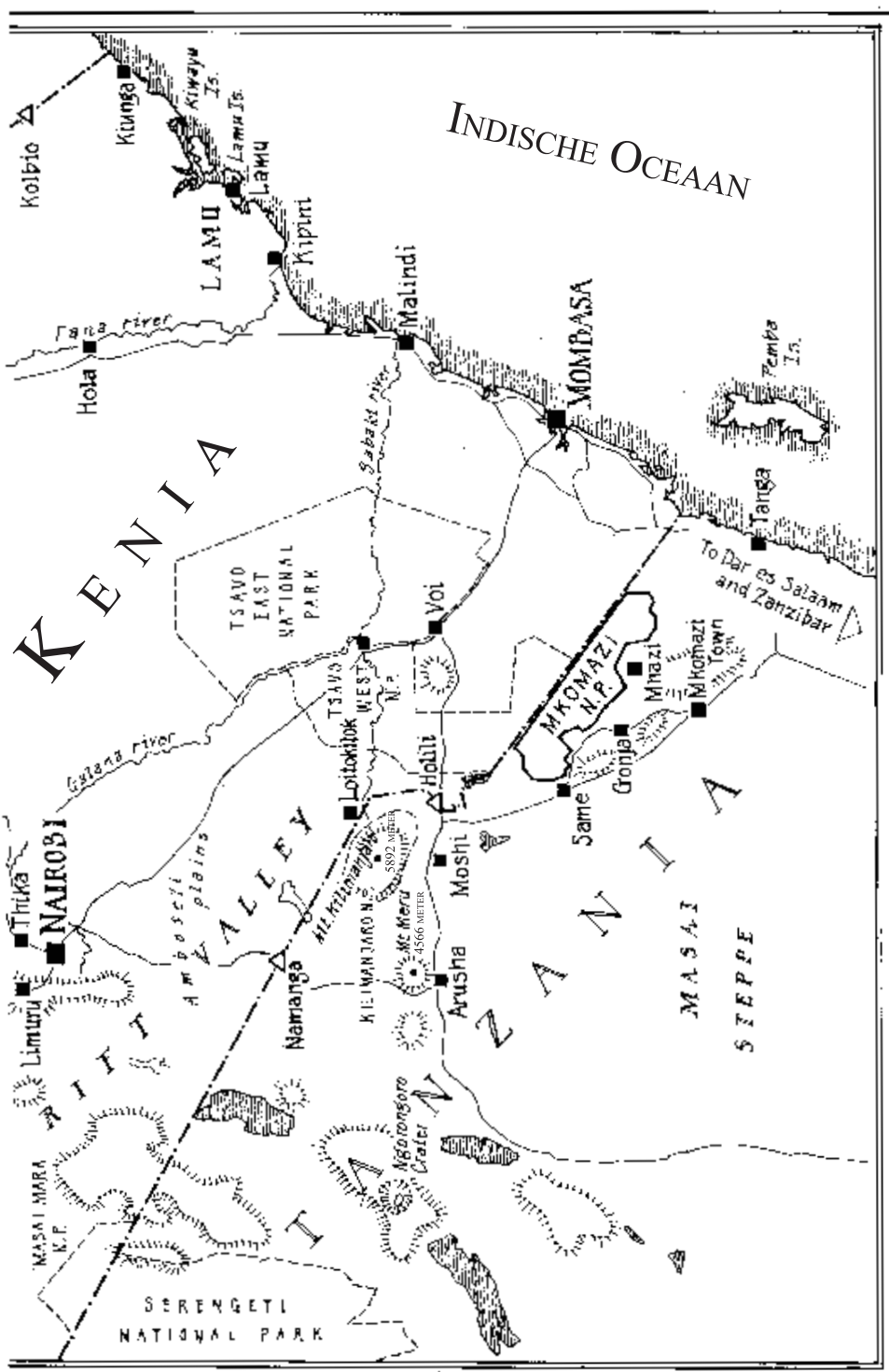
Lake Tana

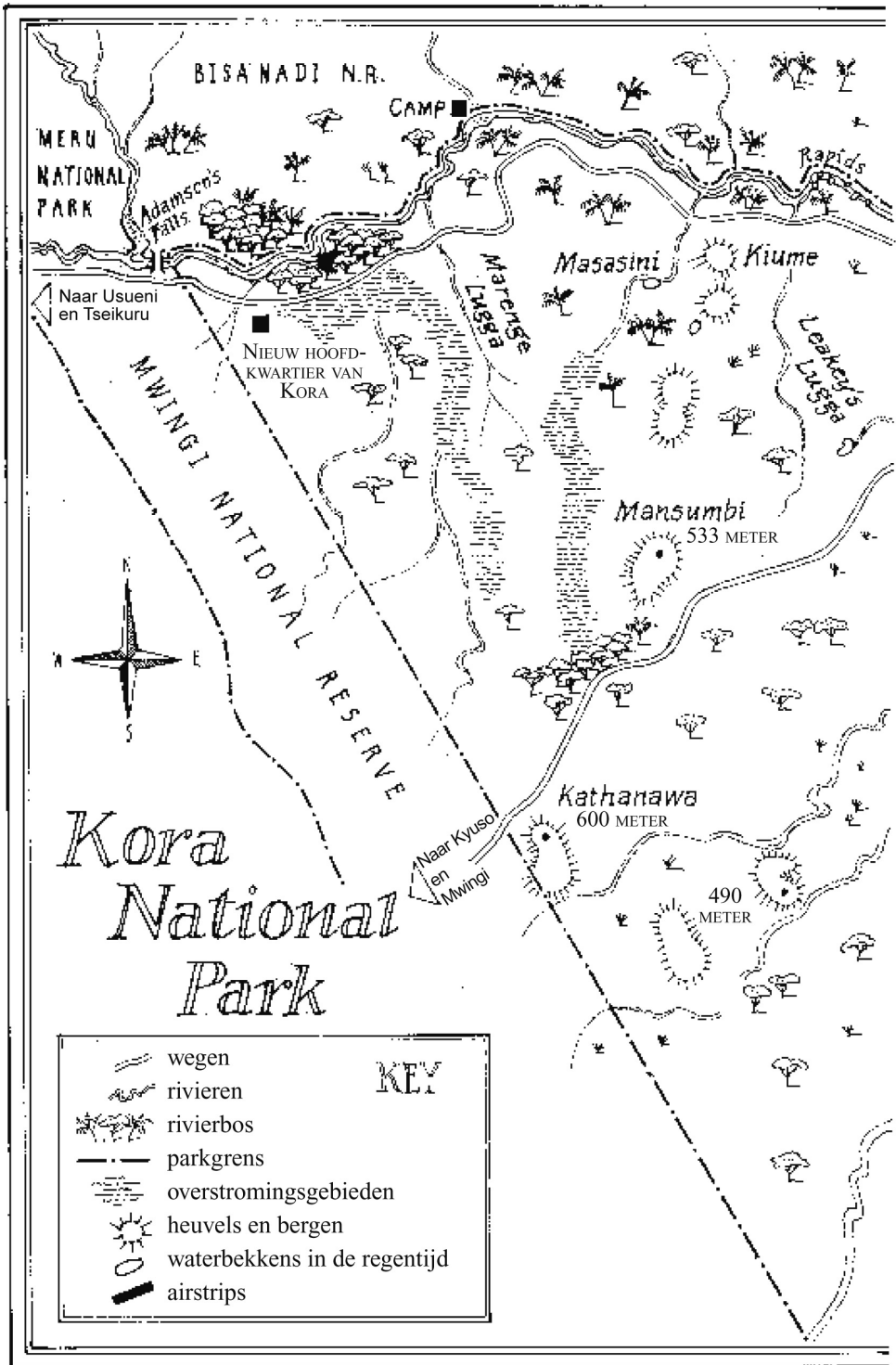
UGANDA

Lake Naivasha
Lake Victoria

KENIA

INDISCHE OCEAAN

BISAWADI N.R.

MERU NATIONAL PARK

Adamson's Falls

CAMP

Rapids

Naar Usueni en Tseikuru

NIEUW HOOFDKWARTIER VAN KORA

Marense Lusga

Masasini

Kiume

Leakey's Lusga

MWINGI NATIONAL RESERVE

Mansumbi 533 METER

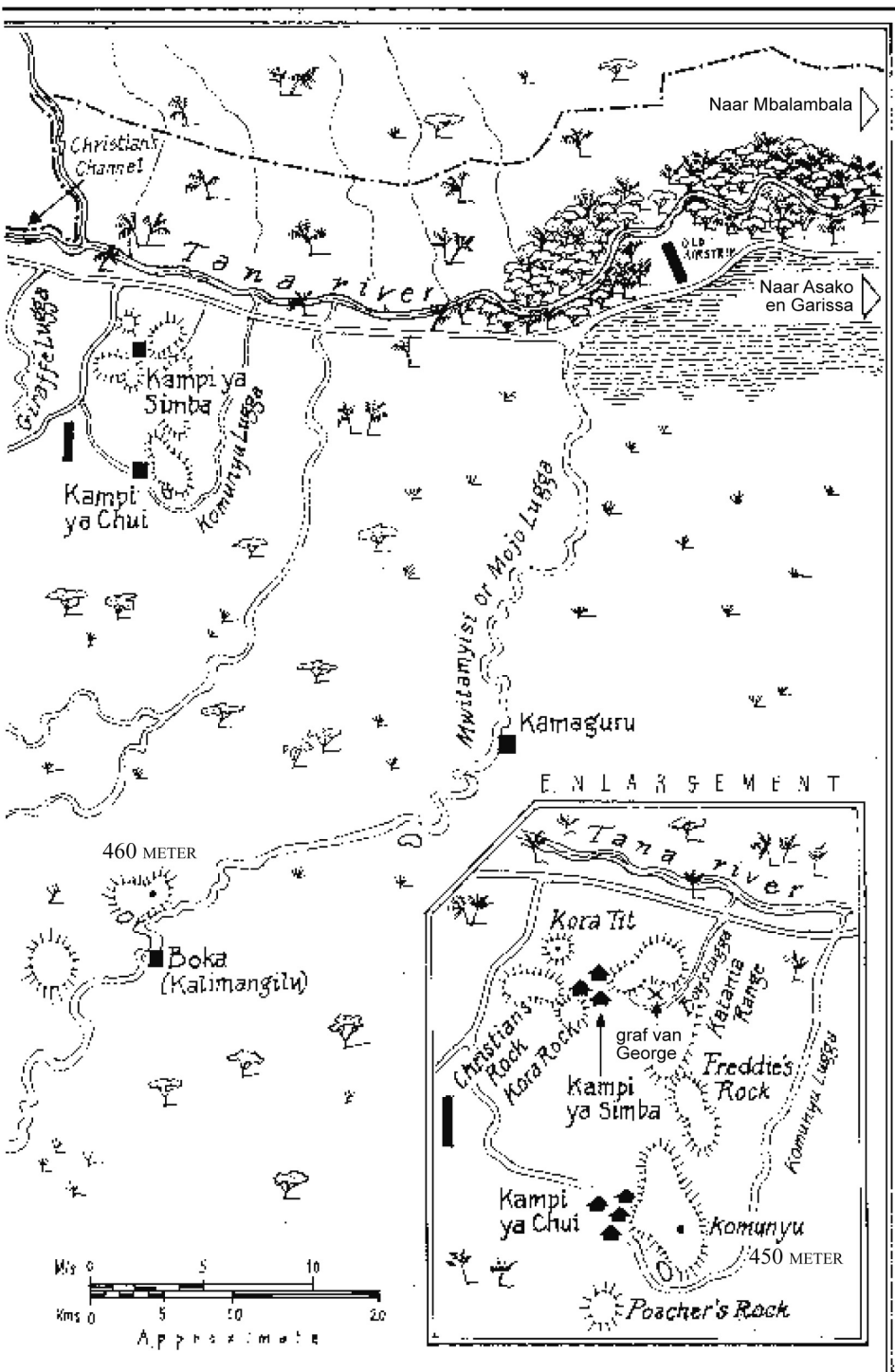
Kathanawa 600 METER

Naar Kyuso en Mwingi

490 METER

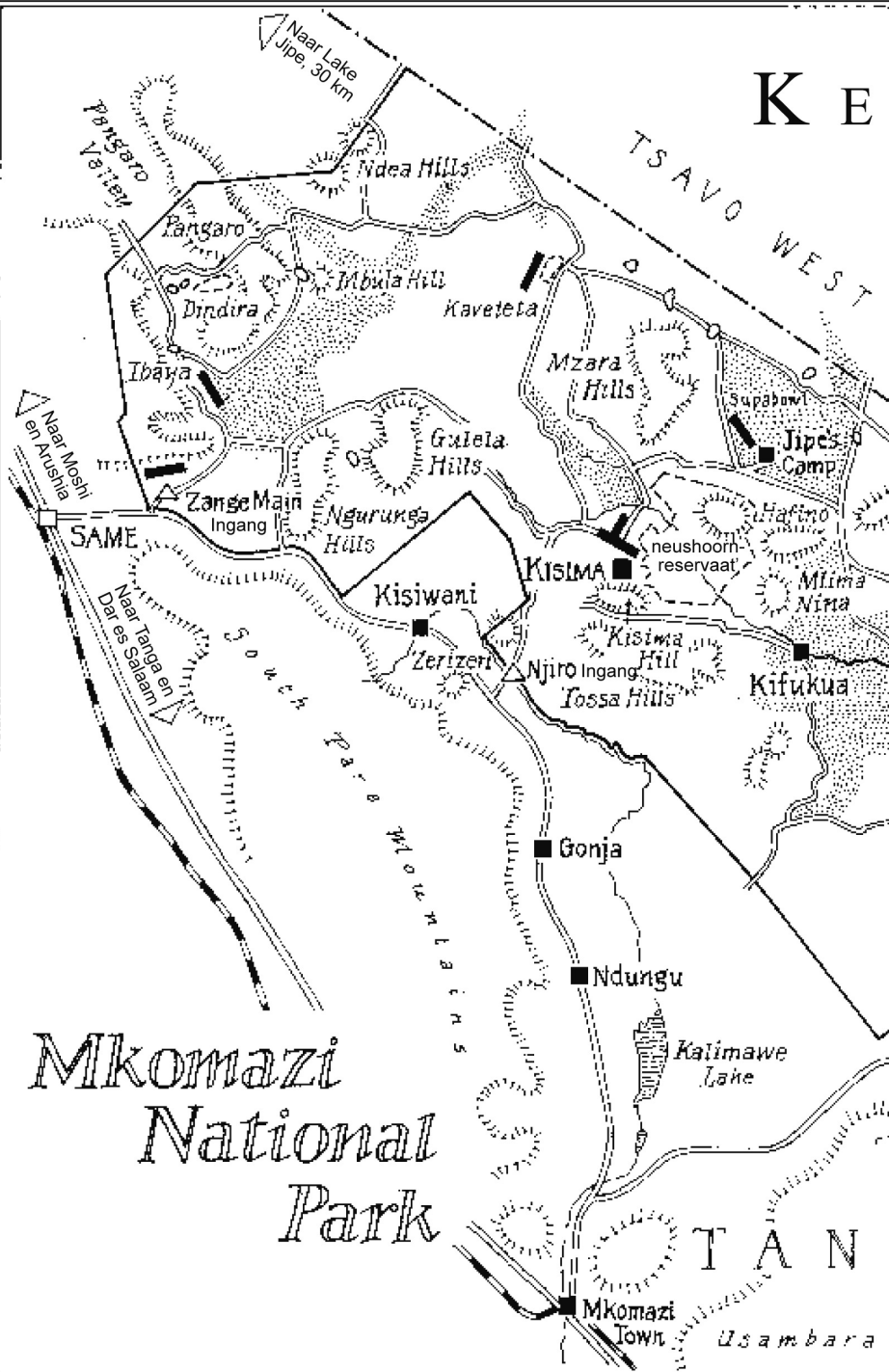
Kora National Park

KEY	
	wegen
	rivieren
	rivierbos
	parkgrens
	overstromingsgebieden
	heuvels en bergen
	waterbekkens in de regentijd
	airstrips

K E

TSAVO WEST

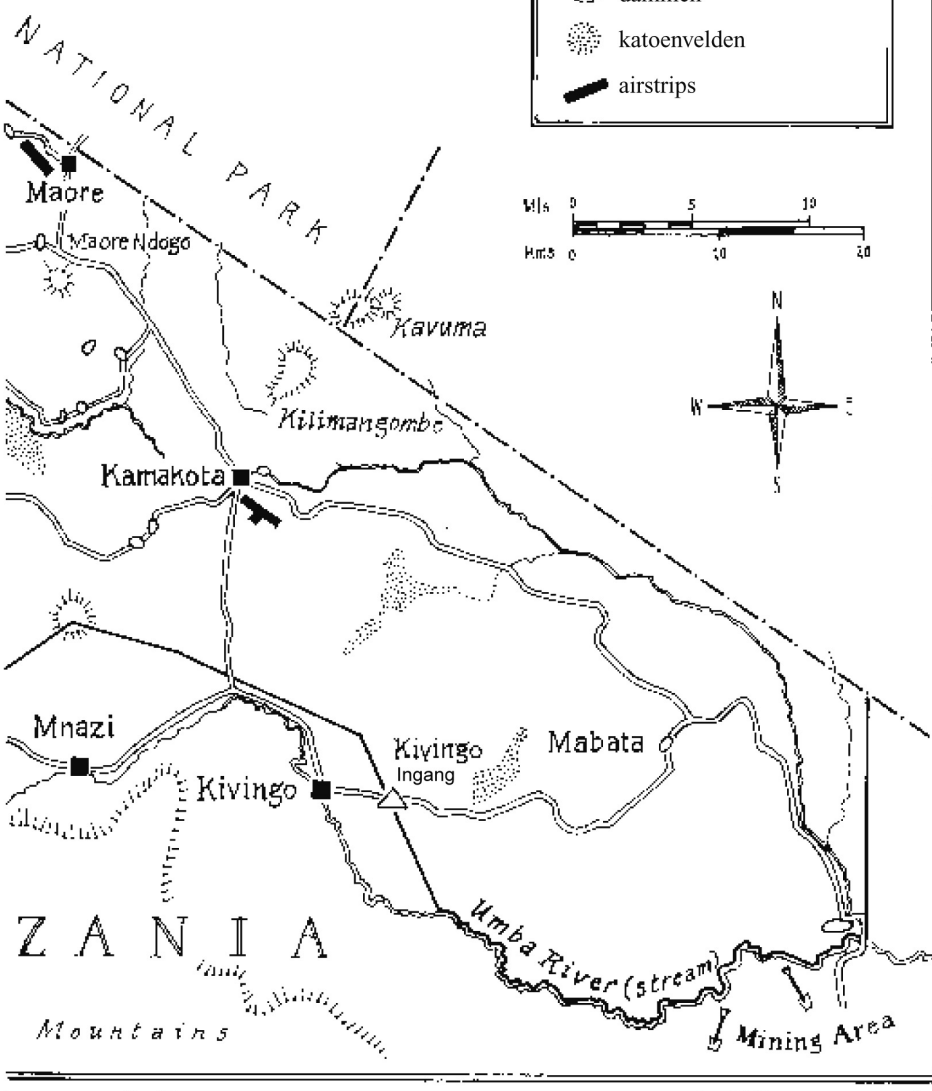
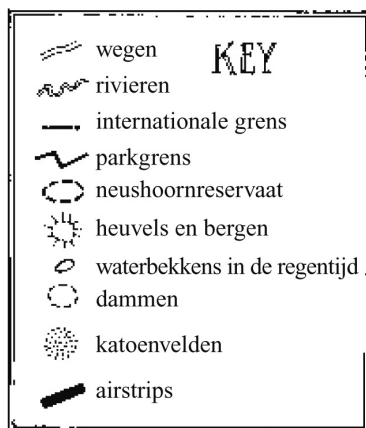

Mkomazi National Park

T A N

Usambara

N I A

Z A N I A

Mountains

1. Afrika voor beginners

ALS JE TE GRAZEN WORDT GENOMEN door een leeuw neemt zo'n grote kat vreemd genoeg geen grote happen uit je, nee, hij verstikt je. Ze zijn letterlijk tot de tanden gewapend en ze gebruiken een kussen om je te verstikken. Ik heb er mijn leven aan te danken. Ik was al buiten adem doordat de volwassen leeuw van tweehonderd kilo me van achteren besprong. En toen hij mijn hoofd in zijn bek nam en zijn kaken op elkaar klemde, duurde het niet lang voordat ik het bewustzijn verloor. Pas toen hij mijn buik openhaalde kwam ik bij en keerde mijn wil om te leven terug. Het was te vergelijken met het moment dat je door een grote golf wordt overspoeld en je je surfplank kwijtraakt: het licht dringt door het kolkende water heen, je beseft dat je wil blijven leven en je zwemt naar boven. Ik tilde mijn vuist op boven mijn hoofd en ramde die in de bek van de leeuw. Maar ik was niet sterk genoeg; hij zou me vermoorden, de hufter. Het begon zwart te worden voor mijn ogen en ik weet nog dat ik me afvroeg welke het was, een wilde leeuw of een van de onze?

Het was een van de onze, Shyman, en het was er ook een van ons die mijn leven redde, Freddie. Ik had Freddie van een klein welpje grootgebracht, en in tegenstelling tot die grote bruut Shyman, die we nooit in het gareel hadden kunnen krijgen, was hij op me gesteld. Freddie viel Shyman aan en wist hem net lang genoeg af te leiden, zodat ik een beetje bij mijn positieven kon komen en me in een foetushouding kon oprollen. Freddie viel nog minstens vier of vijf keer aan, telkens als Shyman

terugkwam om zijn tanden in een ander lichaamsdeel van mij te zetten. Toch lukte het de grootste van de twee leeuwen om me bij mijn nekvel te grijpen en een poging te doen om me te wurgen. Het was een bijna-doodervaring; het leven ebde uit me weg, en de rottende vuilnisbelt bij het hek van het kamp was het laatste beeld dat ik van de wereld had. Ik wist wat er gebeurde. En terwijl ik buiten westen raakte, was ik tegelijkertijd woest om die hoop afval.

Ik werkte al vier jaar samen met George Adamson, de Keniase oud-opzichter die leeuwen weer in het wild liet leven, zoals beschreven in het boek van zijn vrouw, *Born Free*, en hij redde me uit de muil van de leeuw. Nadat hij was gewaarschuwd door onze voorman, Erigumisa, kwam hij aangestormd uit het kamp, slechts gewapend met een korte stok. Hij zag dat Shyman me in zijn bek wegsleurde, mijn lichaam meesleepte tussen zijn voorpoten; het bloed stroomde uit gaten in mijn nek, schouders en lichaam. De Oude Man dacht dat ik dood was. Hij viel de leeuw aan, en samen met Freddie lukte het hem om me los te krijgen uit Shymans bek en de leeuw weg te jagen. Zonder Freddie zou ik kansloos zijn geweest. Ik was door de ene leeuw aangevallen en gered door de andere. Ik was een tand kwijtgeraakt en mijn ene oor hing half los. Er was een gat gebeten in mijn rechterschouder en nek, groot genoeg om er een vuist in te steken. Het zouden een paar pijnlijke weken worden voordat ik weer op de been was. Ik ben nooit zo dicht bij de dood in de buurt geweest als toen, maar dat beschouw ik als een kleine prijs voor het voorrecht dat ik sinds 1971, toen George Adamson me aannam, met dieren heb kunnen werken en leven.

Voor mij was het een lange reis naar George' kamp in Noord-Kenia, en toch heb ik het gevoel dat mijn leven pas echt begon toen ik daar in 1971 aankwam. Maar goed, ik ben in 1945 ge-

boren, een stuk vrijer dan me lief was geweest, in een achterbuurt aan het eindpunt van de metro. Ik groeide op in Cockfosters, de meest noordelijke halte van de Piccadilly Line. Mijn moeder was bankbediende, en mijn vader had haar al voor mijn geboorte in de steek gelaten, net als tienduizenden andere vrouwen tijdens de Tweede Wereldoorlog was overkomen. Ze deed haar best om mij in haar eentje groot te brengen, maar dat viel niet mee, want er was geen werk en weinig te eten, en een klein jongetje zonder vader werd als een schandvlek gezien. Toen ik een maand of zeven was, stond ze me af voor adoptie bij de Children's Society van de anglicaanse kerk. Ik weet niet wat er van haar is geworden en ik heb haar nooit meer gezien. Ik heb geen idee wie mijn vader was. Er is me verteld dat hij bij de RAF zat, vele malen was onderscheiden en getrouwd was, maar dat weet ik niet zeker; ik kan me niet herinneren of het waar was of dat het wishful thinking van mij is geweest. Nu kan ik er niet meer achter komen, aangezien het grootste deel van het archief van de Society verloren is gegaan. Wel weet ik alles van mijn adoptieouders. Leslie en Hilda Fitzjohn hebben me geadopteerd toen mijn leeftijd nog in maanden werd geteld. Ze namen me mee naar hun huis in Cockfosters, waar ze het soort leven leidden waaraan ik altijd heb geprobeerd te ontsnappen.

Mijn vader werkte op een bank. Elke dag nam hij de trein naar plaatsen als Greenwich, Covent Garden en Tooting. In de oorlog was hij ingedeeld bij de eenheid logistiek van de Desert Rats, en hij had in die vijf Egyptische jaren veel schokkende dingen gezien. Toen hij terugkwam, is me verteld, heeft hij zes maanden lang alleen maar gezopen en in een stoel gezeten, starend naar de kachel. Hij weigerde te praten. Vandaag zou je dat een posttraumatisch stressyndroom noemen, maar in die tijd bestond er nog geen woord voor.

Niet lang nadat hij was hersteld, maakten mijn ouders een drama mee. Ze hadden een baby geadopteerd die zich bij hen helemaal thuis voelde en ze waren stapelgek op hem. Een halfjaar later stond zijn moeder voor de deur en ze wilde haar kind terug; ze was net met een man getrouwd die zijn vrouw en vier kinderen had verloren bij een auto-ongeluk. Mijn ouders vonden dat ze menselijkerwijs niet konden weigeren, maar ze waren er kapot van.

Tegen de tijd dat ik ten tonele verscheen, ging het alweer stukken beter met ze. Mijn vader deed het goed op zijn werk en hij had een veel betere verstandhouding met mijn moeder. Zij zette zich in voor allerlei liefdadige instellingen en was een trouwe kerkganger; het leek wel alsof ze altijd iets deed waarvoor ze een hoed moest dragen. We waren een doorsnee middenklassegezin, van die mensen die je destijds in opvoedkundige zwart-witfilms zag: vakanties aan de zuidkust en in zelfgebreide truien naar het Festival of Britain. We woonden in een klein, half vrijstaand huis in een straat met honderden precies dezelfde huizen. Het onze was net iets beter dan de huizen aan de overkant, want wij zagen maar weinig van de vonken van de metrotreinen. Maar over het geheel genomen was er in die straat weinig om blij van te worden.

Toen ik een jaar of tweeënhalp was, gingen we weer naar het weeshuis, en daar heb ik volgens de familielegende een zusje uitgekozen, Margaret. Zij woont nog steeds in Engeland en leidt een heel wat fatsoenlijker leven dan haar broer. We weten niet waarom onze ouders ons hebben geadopteerd. Misschien konden ze geen kinderen krijgen of misschien deden ze het gewoon niet vaak genoeg. Ik heb ze nooit op intimiteiten kunnen betrappen, maar in de jaren veertig en vijftig van de vorige eeuw was praten over seks nog taboe, zeker met je ouders. Gevoelens werden in ons strikte huishouden verdrongen. On-

ze ouders maakten ruzie met elkaar, maar ze hielden van ons en er waren veel meer goede dan slechte dingen.

In die tijd was het eindpunt van de Piccadilly Line ook het begin van het platteland. Ik hoefde maar een klein eindje te lopen of ik was in de velden, en ik maakte lange wandelingen met onze honden Trudi en Judy. Ik speelde in het bos en klom in bomen met mijn vriendje Alex Duncan, de zoon van de plaatselijke dominee. We hadden een luchtbuks en schoten vanaf het dak van zijn huis naar de billen van langslopende vrouwen. Uiteraard werden we betrapt. Ik heb zo'n gezicht dat altijd de waarheid verraadt. Dat had ik al heel jong in de gaten en ik heb me altijd netter gedragen dan me lief was. Ik moet er niet aan denken wat ik met een onschuldiger gezicht zou hebben uitgevreten.

Ik was een fanatieke padvinder. Tegenwoordig heeft scouting niet meer zo'n best imago – allemaal pedofielen en sandalen – maar in de jaren vijftig was het een geweldige manier om vrij te zijn en van alles te leren over de natuur. Tegen de tijd dat ik de lagere school had doorlopen, had ik meer medailles dan Idi Amin. Ik was dol op scouting en ik ben tot mijn eindexamen van de middelbare school lid gebleven. We hadden altijd prima hopmans, en de vrijheid van het buitenleven was een verademing vergeleken bij de strikte discipline die thuis heerste. Al die praktische dingen – knopen leggen, klimcursussen en zo meer – waren niet alleen leuk, ze bleken ook enorm nuttig te zijn. Ik leg elke dag van mijn leven knopen, en ik kende de meeste al voordat ik tien was.

Hoewel scouting in Engeland niet langer populair is, blijft het in Afrika een belangrijke rol spelen. Afrika is in veel opzichten te vergelijken met het Engeland in de jaren vijftig van de vorige eeuw. Scouting wordt hier zeer serieus genomen; dominees laten zich graag in korte broek fotograferen. Er wordt

altijd wel ergens een jamboree gehouden, en lord Baden-Powell heeft het zelfs gepresteerd om in Kenia dood te gaan. Zijn graf is tot nationaal monument uitgeroepen door de Keniase chieft-scout, Daniel arap Moi, toen hij nog president was. Een van mijn oudste en eerbiedwaardigste vrienden is de huidige chieft-scout van Kenia.

Als ik niet met scouting bezig was, zat ik op school, maar van de lagere school herinner ik me eigenlijk alleen maar de konijnen. Ik weet niet of ze werden gefokt voor hun bont, voor de pan of als huisdieren, maar ik vond het heerlijk om voor ze te zorgen. Ik ging niet zo ver dat ik ze voorbereidde op terugkeer in de natuur, maar ik weet nog wel dat ik destijds net zoveel van dieren hield als van uitdagingen. Door een ongelukkige combinatie van deze twee liep ik een keer tyfus op nadat ik uit een plas op het schoolplein had gedronken. Ik heb maandenlang zwetend in bed gelegen, starend naar een kaal peertje aan het plafond. In die tijd kreeg ik toevallig een boek in handen dat me inspireerde om naar Afrika te gaan en daar mijn dierenliefde in praktijk te brengen.

Het klinkt absurd in deze tijd van televisiezenders als Discovery en National Geographic, maar het boek dat me zo raakte was *Tarzan of the Apes* van Edgar Rice Burroughs, een van de meest onzorgvuldige boeken die er ooit over het 'zwarte continent' zijn geschreven. We hadden thuis maar een paar boeken, dikke pillen waar geen doorkomen aan was en boeken over de oorlog in de woestijn, waar zwart-witfoto's in stonden van mannen met hun handen omhoog. Verstoep achter het rijtje vond ik een pocketuitgave van *Tarzan*, met een kleurige kaft. Ik las en herlas het. In die tijd draaide de film met Johnny Weissmuller en Cheeta in de bioscoop, maar het boek deed me meer dan de film, hoewel ik Maureen O'Sullivan een erg leuke Jane vond.

Tarzan fascineerde me en wekte bij mij een levenslange liefde

voor Afrika, de mensen en de wilde dieren die tot op de dag van vandaag voortduurt, ondanks alles wat ik er heb meegeemaakt: ik heb ontberingen gekend, de mensen hebben op me geschoten en de wilde dieren hebben me geprobeerd op te eten. Ik vind het nog steeds moeilijk om precies aan te geven wat ik zo geweldig vind van Afrika – de vrijheid, de uitdaging of de verantwoordelijkheid – maar ik weet dat ik bijna pijnlijk heftig van dit continent hou en dat ik het vreselijk vind om er langere tijd niet te zijn. Toen ik *Tarzan* eenmaal had gelezen, wilde ik alleen nog maar naar Afrika. En ik wilde niets liever dan in staat zijn om net als mijn held met dieren te kunnen communiceren. Rice Burroughs had nooit een voet in Afrika gezet (William S. Burroughs is een betrouwbaarder gids voor me geweest), en er is geen enkele gelijkenis tussen zijn beschrijvingen van het landschap en de werkelijkheid, laat staan dat hij wist hoe het is om hier te wonen.

De eerste school die ik me echt kan herinneren was Enfield Grammar, een paar kilometer met de bus van ons huis. In die tijd moet ik mijn ouders tot wanhoop hebben gedreven, want hoewel ik redelijk vlug van begrip was, voerde ik geen klap uit. Het enige wat mij interesseerde was jatten. Ik schijn persoonlijk verantwoordelijk te zijn voor het ophangen van de eerste anti-winkeldiefstalspiegels in de plaatselijke Woolworth, omdat we daar altijd aan het jatten waren terwijl we op school hoorden te zitten. We deden het niet omdat we iets nodig hadden, maar vanwege de roes en de opwindning die erbij hoorden – er viel niets te beleven in Enfield, een kleurloos oord waar het nog smeriger was dan in Cockfosters. In het begin was ik een redelijk onschuldig winkeldiefje, maar het liep al snel uit de hand; ik had behoefte aan de kick die ik ervan kreeg en ik was niet in staat om een uitdaging af te wijzen. Ik was een jeugd-delinquent op weg naar de tuchtschool.

Rond deze tijd begon mijn leven te veranderen. Mijn vader had hard gewerkt op de bank en hij kon onze eerste auto kopen, een Vauxhall 10. Ik was weg van dat ding en prutste aan de motor als ik niet met de honden op stap was. Elk weekend waste hij de auto, die altijd glom als nieuw. In die tijd was het heel bijzonder om een auto te hebben, en ik ben me mijn leven lang bewust gebleven van de waarde ervan. De trust die George en ik hebben opgezet, beschikt tegenwoordig over een flink aantal voertuigen. Vanuit een soort ingebouwde zuinigheid houd ik ze eindeloos lang op de weg; elk voertuig dat we in Tanzania ooit hebben gehad wordt nog steeds gebruikt. Het gaf me een absurd gevoel van trots, totdat ik hoorde hoeveel het ons kostte.

In Engeland bleven bepaalde levensmiddelen tot 1954 op de bon, toen ik negen was, en daarna was het nog steeds niet makkelijk. Gelukkig werd mijn vader beloond voor zijn inzet voor de bank en tot manager van een nieuw filiaal benoemd. We verhuisden naar het nabijgelegen maar chiquere Southgate, en mijn vader werd lid van de Rotary Club. Dat zou voor mij een ommekeer betekenen. Ik ging niet naar een tuchtschool, maar naar Mill Hill, een gerenommeerde kostschool in een buitenwijk van Noord-Londen. Ze beschikten over een fonds dat hen in staat stelde om elk jaar een paar jongens een beurs toe te kennen. Een lid van de Rotary had mijn vader erop geattendeerd. Ik weet niet waarom ze me hebben aangenomen, maar ik ben er nog steeds dankbaar voor. Bijna al mijn sponsors in Engeland zijn tot op de dag van vandaag oud-leerlingen van deze school, onder wie mijn oudste schoolvriend, Bob Marshall-Andrews. Hij was een van onze oprichters en is nu voorzitter van de George Adamson Trust.

Ik moet er niet aan denken hoe mijn leven zonder de invloed van Mill Hill zou zijn verlopen. Zou ik door zijn gegaan met

jatten in Woolworth en in de nor zijn beland, of zou ik een fatsoenlijke baan hebben gevonden zodat ik niet aan de drank was geraakt? Mill Hill heeft me veel geleerd, maar ik was op zoek naar een bepaalde manier van leven, niet naar een salaris; sinds de dag in 1971 dat ik George Adamson heb leren kennen, heb ik nooit meer een salaris ontvangen. Mill Hill had als doelstelling om kinderen met een zeer verschillende achtergrond – de rijken, de nouveaux riches, de middenklasse en de armen – op te leiden tot nuttige en mondige leden van de samenleving. Op de dag dat ik mijn diploma kreeg uitgereikt, zei Bob in een toespraak tegen mij: ‘Met jou, Fitzjohn, is het helemaal misgegaan.’ Ik ben misschien geen modelleerling geweest, maar ik wist vanaf dag één dat ik zoveel mogelijk van de school moest zien te profiteren.

Mill Hill was een compleet andere wereld dan de groezelige straten van Noord-Londen waar ik tot dan toe had gewoond. De school ligt in een groot park, en van de ene kant heb je uitzicht tot aan de Chiltern en van de andere kijk je uit over een groot deel van Londen. De schoolgebouwen maakten diepe indruk op me, met hun torenhoge, gebeeldhouwde plafonds, glimmend geboende houten vloeren en lambriseringen. Het leek net iets uit een film. Er waren gymzalen, theaters en practicumlokalen, dingen die tegenwoordig ook indrukwekkend zijn, maar in de jaren vijftig was ik echt niets gewend.

In het begin vond ik alles doodeng. Ik moest voor knechtje spelen voor een oudere leerling, zijn bed opmaken en zijn schoenen poetsen, en ik werd gepest, maar dat maakt iedereen weleens mee. Het duurde niet lang. Ik behoorde tot de klasse van de armoedzaaiers, en ik wist dat ik me omhoog moest werken. Ik was me ervan bewust dat ik bevoorrecht was en dat het de enige kans was die ik zou krijgen.

Mijn ouders hoefden vrijwel geen schoolgeld te betalen,

maar wel de schoolboeken en mijn uniformen, en dat viel niet mee. Ze moesten heel zuinig leven om ervoor te kunnen zorgen dat ik alles had wat ik nodig had en dat het schoolgeld voor mijn zus ook nog betaald kon worden. Alle andere kinderen hadden dingen die ik graag wilde hebben. Ik bedacht een strategie om hogerop te komen: ik moest mijn accent veranderen, hoge cijfers halen en rugby gaan spelen in het schoolteam. De eerste twee dingen waren niet al te moeilijk, maar ik was een mager klein ventje, en hoewel ik kon springen als een Masai op een springstok – erg handig bij line-outs – moest ik er hard voor knokken om in het team te komen.

Ik stortte mezelf helemaal op de school. Ik blokte op alle vakken en buiten de klaslokalen was ik net iemand die bij de marine wilde. Ik deed aan veldlopen, ik deed optrekoefeningen in de gymzaal, touwklimmen – alles, zolang het maar pijn deed. Jongens worden op die leeftijd van nature steviger, maar ik was bovendien heel atletisch, en dat ben ik altijd gebleven. Gelukkig maar, want anders had ik niet half de dingen kunnen doen die ik heb gedaan. Het is uitputtend werk om een hele dag leeuwen op te sporen en cheeta's te achtervolgen, en daar moet je sterk voor zijn.

Het schoolwerk was een worsteling, want ik heb het altijd moeilijk gevonden om dingen te onthouden. Hoewel ik goed genoeg was om het eindexamen te halen, stonden de universiteiten niet bepaald voor me in de rij en het was uitgesloten dat ik medicijnen zou kunnen studeren. Ik deed scheikunde, dierkunde en natuurkunde, samen met de leerlingen die geneeskunde zouden gaan studeren. Mijn docent scheikunde bracht me in contact met de personeelschef van Express Dairies, een groot zuivelbedrijf, en die namen me al voordat ik van school af was aan als managementstagiair. Bijna al mijn klasgenoten vonden meteen een baan, maar ik had niet zulke

goede contacten als zij, dus ik mocht van geluk spreken, zelfs al kon ik niet naar Afrika.

Net als in Cockfosters bleef scouting belangrijk voor me. We konden kiezen tussen scouting of de militaire jeugdvereniging van Mill Hill, en voor mij was die keus niet moeilijk. Ik kon in de buitenlucht zijn en alle dingen doen die ik leuk vond, of in een afgedankt uniform uit de Tweede Wereldoorlog rondjes marcheren en afgeblaft worden door een gepensioneerde sergeant-majoor. Ik heb echt alle medailles gewonnen die er te winnen waren, maar ik heb het nooit tot een Queen's Scout geschopt. Ik laat me door niemand de wet voorschrijven, en om een Queen's Scout te kunnen worden moet je je aan bepaalde regels houden.

Het laatste halfjaar op school was een eitje. Ik was geslaagd voor alle schoolexamens en ik had een baan op zak, dus kon ik een beetje freewheelen. Bob, die een jaar eerder examen had gedaan, haalde me zaterdagavond vaak op in de Hillman Minx van zijn vader en dan gingen we op meisjesjacht. Tevergeefs. Maar we waren wel vrij.

Ik had genoten van mijn tijd op Mill Hill, maar het was toch een geweldig gevoel dat ik de ketenen af kon werpen. Samen met een schoolvriend maakte ik op de motor een rondreis door Engeland, en we werkten ons regelmatig in de nesten. Het was een korte vakantie, geen *gap year*, en ik moest al snel aan het werk bij Express. Als onderdeel van mijn training deed ik verspreid over het hele land allerlei baantjes, van hotelmanagement tot melkboer in Muswell Hill, net als Matt Munro die de Oscar-winnende titelsong van *Born Free* zong. Het was 1963, een geweldige tijd om jong te zijn in Londen, en ik had het beste van beide werelden. Ik was stagiair bij een groot en gerenommeerd bedrijf, een koploper op het gebied van moderne technologie, en 's ochtends vroeg klopte ik op deuren

met een klein blauw petje op mijn hoofd. Ik ontdekte al snel dat alle clichés over de melkboer en huisvrouwen waar zijn, en ik had de tijd van mijn leven.

Terwijl ik de bloemetjes buitenzette, begon Express in te zien dat het met mij de verkeerde kant op ging. Twee jaar lang hebben ze geprobeerd mij in het gareel te krijgen, terwijl ik te laat op mijn werk kwam, in het weekend vrij nam om rugby te kunnen spelen, mijn haar te lang liet worden en geen enkele belangstelling toonde voor de zuivelindustrie. Uiteindelijk stuurden ze me naar een outdoorcursus, in de ijdele hoop dat ik nu eindelijk leiderschapskwaliteiten aan de dag zou leggen. Het was een eyeopener, zowel voor Express als voor mezelf.

Voor de duur van de cursus werden we opgedeeld in patrouilles die naar poolreizigers waren genoemd. De mijne heette Lawrence 'Titus' Oates, naar de man die bekend is geworden vanwege zijn heldendood: toen hij zich ervan bewust werd dat zijn slechte gezondheid het leven van zijn expeditiegenoten in gevaar bracht, zei hij tegen hen: 'Ik ga even naar buiten en ik blijf wel een tijdje weg,' waarna hij in een sneeuwstorm de tent verliet en nooit meer terug werd gezien. Ik heb geluk gehad dat ik juist bij die groep werd ingedeeld, net zoals ik met Mill Hill geluk heb gehad.

Ik heb altijd een potje gemaakt van mijn leven, ik strijk mensen die het beste met me voor hebben tegen de haren in en ik vind dingen al snel saai, maar af en toe ontmoet ik een ongehooflijk goed mens, iemand die zich niet op de kast laat jagen en mijn leven verandert. De man die de leiding had van de Oates-patrouille was zo iemand. Voor mij kwam de ontmoeting met Campbell Whalley precies op het goede moment. Hij was opzichter geweest in Serengeti en had geleefd op de manier waarvan ik altijd had gedroomd, hoewel ik te lui en te gemakzuchtig was geweest om er werk van te maken. Het was

precies de schop onder mijn kont die ik nodig had. Hij vertelde me prachtige verhalen over zijn leven in de bush, de dieren die hij had gekend, de gevechten met stropers, het eenzame maar enorm dankbare leven. De Britten waren destijds bezig met het afstoten van hun Afrikaanse koloniën, maar aangezien ik me totaal niet met politiek bezighield, begreep ik niet waarom hij op het Engelse platteland outdoorcursussen gaf voor buitenbeentjes zoals ik, in plaats van rond te rennen over de Afrikaanse vlaktes. Al in het begin van de cursus zei hij tegen me dat ik naar Afrika moest gaan als ik dat echt graag wilde, maar dat ik er dertig jaar te laat mee was.

Als ik nu Campbells beoordeling uit die tijd lees, schaam ik me dood. Hij was uitzonderlijk vooruitziend en zag haarscherp alle tekortkomingen waar ik mijn hele leven mee zou blijven worstelen. Hij had onmiddellijk door dat ik ga bluffen als ik nerveus ben, en dat ik een aangeboren afkeer van regels heb.

‘Tony kan echter bijzonder nerveus zijn, zoals bleek toen hij een presentatie gaf, die desalniettemin volkomen duidelijk was en makkelijk te begrijpen voor het publiek. [...] Hij heeft een cursus waar hij veel aan had kunnen hebben voor zichzelf verpest door in het begin zeer kritisch te zijn over de staf en zijn mening luidkeels te ventileren. Ook was hij geneigd om onze regels aan zijn laars te lap-pen. Onze eerste indruk van hem was buitengewoon slecht, en dit kan hem in de toekomst duur komen te staan.’

Toch moet hij ook een goede kant aan me hebben gezien, want hij liet mij vaak het voorbeeld geven en hij was mild voor de zwakkere jongens. Voor Express was het niet goed genoeg; ze ontsloegen me zodra ze het verslag hadden gelezen. ‘Daar mogen we God dankbaar voor zijn,’ zei Campbell in 2009, toen we elkaar na zesenveertig jaar terugzagen.

Ik was compleet in de ban van Campbells verhalen over zijn tijd als opzichter, en hoewel het nog wel een tijdje zou duren, was dit toch een keerpunt in mijn leven. Weg met de zuivelindustrie! Ik zou opzichter worden van een wildpark in Afrika. Ik zou met dieren gaan werken, in de buitenlucht, en ik zou de laatste woorden van Titus Oates in praktijk brengen en wel een tijdje wegblijven.

Tussen de beslissing om naar Afrika te gaan en mijn uiteindelijke vertrek zat langer dan ik had gehoopt. In de jaren erna had ik het ene bizarre baantje na het andere, waardoor ik in contact kwam met de meest uiteenlopende mensen, van voormalige koloniale gouverneurs tot de Beatles. Ik genoot van de hippiecultuur, de *Summer of Love*, rugby in het weekend en vooral van de meisjes, maar het waren de vroegere opzichters en koloniale administrateurs die werkelijk tot mijn verbeelding spraken. Voor mij belichaamden ze ware vrijheid en avontuur, niet de kunstmatige variant uit Carnaby Street. Wat was het een geweldige tijd om in Londen te zijn, en ik dronk het allemaal in, maar mijn ultieme doel lag elders.

In 1968 kreeg ik eindelijk mijn kans: ik ging naar Afrika, samen met mijn ongetrouwde tante Alice.

We reisden per schip, de *Transvaal Castle*, van Southampton naar Kaapstad. Het was een ouderwetse oceaanstomer met allerlei soorten vermaak, en hoewel de verschillende klassen inmiddels waren afgeschaft, bleef de sociale kloof voelbaar. Desalniettemin leerde ik een aantal 'blanke Afrikanen' kennen, vroegere koloniale bestuurders die in het onafhankelijke Afrika waren blijven werken. In de jaren erna kon ik altijd bij ze aankloppen, en kreeg ik een warm onthaal en een slaapplek voor de nacht.

Ik sliep in een hut met vier kooien in het vooronder, pal naast de schroefas, die ik deelde met een paar stinkende en

onverstaanbare tabaksplanters en mijnningenieurs uit Zambia, stuk voor stuk zwaar aan de drank. Toch was het een prachtige reis. Natuurlijk was ik al voordat ik aankwam in Grahams-town, waar mijn tante inmiddels woonde, door mijn geld heen.

Hoe ongeloofwaardig het ook klinkt, al op mijn eerste dag in Zuid-Afrika maakte ik kennis met John Vorster, een exponent van het apartheidsregime. Hij had net het roer overgenomen van de vermoorde Hendrik Verwoerd, en opende een museum waarvoor mijn tante, die kunstschilder was, een aantal muurschilderingen had gemaakt. Dat was moedig van hem, want het museum was gewijd aan de gehate 1820 Settlers uit Engeland, terwijl hij een onbuigzame Boer was. Vorster was slechts een van de vele Zuid-Afrikaanse leiders uit het apartheidstijdperk die ik later nog zou ontmoeten. Ik moet helaas bekennen dat ze allemaal even aardig waren. Als je hoort welke wandaden ze hebben gepleegd, kun je de privépersoon moeilijk met zijn politieke daden verenigen. Vorster was bijvoorbeeld een corrupte nazi-sympathisant die verantwoordelijk was voor de wrede onderdrukking van zijn politieke tegenstanders, maar hij was wel een charmante gastheer en hij serveerde een lekker kopje thee.

Mijn tante Alice had de dood van haar broer nooit kunnen verwerken, erg jammer, want het was een leuk en oprecht goed mens. In 1921 werd hij door de IRA geëxecuteerd. Als ik medelijden heb met mezelf, herlees ik de brief die hij schreef op de avond voor zijn dood.

Lieve moeder, Alice en vader,

Toen we vandaag een wandeling maakten, werden Toogood, Glossop en ikzelf gevangengenomen door de IRA. We zijn veroordeeld en worden vanavond doodgeschoten.

De bevelhebber en zijn mannen zijn steeds even beleefd geweest en ze hebben ons goed behandeld. Het is vreselijk dat ik jullie al zo jong moet verlaten, maar dat is het lot van een soldaat.

Bedenk altijd dat ik glimlachend ben gestorven, in de overtuiging dat er leven is na de dood.

Ontelbare kussen en een laatste vaarwel. Au revoir, Rob.

Probeer niet al te verdrietig te zijn.

Jeetje, wat voel ik me dan klein.

Maar in 1968 had ik helemaal geen medelijden met mezelf, al zat ik wel te springen om werk. Ik had mijn groot rijbewijs bij me, en vond uiteindelijk werk als buschauffeur in Kaapstad. Ik reed afwisselend in zwarte en in blanke wijken. In een blanke wijk werd er voor het eerst op me geschoten.

Ik had een verhouding gehad met een erg leuke meid, Jane, die alles in een vlaag van verstandsverbijstering had opgebiecht aan haar echtgenoot. Een bevriende arts, fatsoensrakker Richard Arnot, haalde me over om naar hun huis te gaan en mijn verontschuldigen aan te bieden. Luister nooit naar een fatsoensrakker. Toen ik binnen werd gelaten, lag Jane in een jumpsuit van zilverlamé op de vloer, en haar man John richtte een revolver op me. Uiteraard bood ik mijn excuses aan. Die werden aanvaard, maar vervolgens kon ik de verleiding niet weerstaan om John uit te schelden terwijl ik het huis verliet. Hij schoot op me vanuit het raam en rende toen achter me aan de straat op. Ik werd gered door een naderende bus met een collega achter het stuur. 'Hé, *soutpiel!*' riep hij naar me. 'Heb je weer eens de beest uitgehangen?' Hijgend als een hond zat ik op de achterbank, grijnzend als Dustin Hoffman, maar er was geen Katharine Ross die met me mee lachte.

Dit was een van de voorvallen die me eraan herinnerde dat ik niet vooruitkwam. Ik was in Afrika en had zelfs een paar

zwarte vrienden, wat zeldzaam was ten tijde van de apartheid, maar in feite zag mijn leven er nog net zo uit als toen ik in Londen woonde. Ik moest iets doen, en besloot naar Kenia te liften, waar vrienden van me rondreisden met een rugbyteam. Dat duurde langer dan ik had gedacht, maar Kenia overtrof mijn stoutste verwachtingen. Eindelijk was ik in het Afrika van mijn dromen. Zelfs het Nairobi National Park benam me de adem.

De eerste plaats waar ik me thuis voelde, was vanzelfsprekend een bar, de Long Bar van het Stanley Hotel in Nairobi. De bar was twaalf meter lang, met erachter een enorme muurschildering van het spoorwegemplacement rond de eeuwwisseling. In de lunchpauze was iedereen er te vinden: jagers, gidsen, zakenlui, acteurs van het Donovan Maule Theatre, piloten, minder belangrijke leden van Europese koningshuizen, mensen van de kust, ranchers, politici, polospelers, politie-informanten, oplichters, drugsdealers en zelfs een paar verwarde toeristen.

Racisme bestond er niet, noch rangen en standen. Prins Alfie Auschberg wisselde verhalen uit met Jimmy Kariuki, een ingenieur van East African Airways, en een andere stamgast was Bunny Allen, een echte Roma-zigeuner met een oorbel die met iedereen gesprekken aanknoopte, als het maar een zij was. Wilde je een lift naar de kust? Dan was er wel iemand die je mee wilde nemen. Had je nog nooit gejaagd? Dan kon je aanhaken. Had je geen geld? 'Geeft niet, ik trakteer.' Had je een stropdas nodig om in het restaurant te kunnen eten? 'Neem de mijne maar.' Problemen met de immigratiedienst? 'Zie je die man daar? Hij heet Macharia en hij ritselt wel wat.'

De Long Bar was zo'n plek waar 'het' gebeurde, net als Carnaby Street of Haight-Ashbury en Woodstock. Het was de volmaakte afspiegeling van een tijd en een plaats. Overdag werd er flink gezopen, en omdat de bar 's avonds een beetje louche

was, gingen we dan met de stewardessen van de BOAC, de British Overseas Airways Corporation, mee naar het Grosvenor.

Het was ook in de Long Bar dat ik Ian Hughes leerde kennen, een stoere man uit Wales met een gebroken neus en een verstand dat even indrukwekkend was als zijn moed. Hij nodigde me uit voor mijn eerste safari. Het is bijna onvoorstelbaar, maar ondanks mijn fascinatie voor Tarzan en mijn droom om opzichter te worden van een wildpark, was ik al bijna een jaar in Afrika zonder dat ik ooit in de bush was geweest. Ian had de leiding van een speciale antistropersenheid die vanuit Maralal het noorden van Kenia bestreek. Ik greep de kans met beide handen aan. Het was alleen al een avontuur om in Maralal te komen, een gat van anderhalve man en een kamelenkop aan de rand van het Northern Frontier District (NFD), maar daarvandaan werd het nog beter.

In die tijd mocht niemand zich in het gebied bevinden, tenzij je een vergunning en een gewapende escorte had. Maar voor ons lag het anders, want wij wáren het gewapende escorte. We vertrokken uit Maralal in een landrover en een oude truck met voorwielaandrijving vol rangers, met een enorme stofwolk in ons kielzog. We reden langs de oostelijke oever van Lake Turkana naar Ileret, op de grens met Ethiopië. Ik had in Afrika gelift, maar ik was steeds op doorgaande wegen gebleven, of soms erboven in een vliegtuigje. Het was de eerste keer dat ik in de wildernis was en ik wist toen al dat ik me er thuis voelde – het zien van een kudde antilopen, ver weg in de zinderende woestijn, de smaak van het stof en het kabaal van de huilende wind. De hete woestijnlucht rook naar gevechten en seks en lang vervlogen tijden. Ik vond het allemaal even geweldig.

Van Ian leerde ik ongelofelijk veel over de bush en de bewoners ervan: hoe je sporen interpreteerde, welke dieren welk geluid maakten en wanneer je in de dichtstbijzijnde boom

moest klimmen (in dat gebied kon dat kilometers ver weg zijn). Het zou nog jaren duren voordat ik wist waarover ik het had, maar de basis werd door Ian gelegd. Ik herinner me nog levendig dat ik mijn eerste leeuw hoorde – het heel erg diepe geluid waar ik zo vertrouwd mee zou raken. Het klinkt totaal niet zoals je zou denken; leeuwen brullen niet vaak à la MGM (die leeuw gaapt), maar hun resonerende gegrom vult de hele Afrikaanse nacht en je nekharen gaan er rechtovereind van staan. ‘Wie is de koning van dit land? Dat ben IK, IK, IK...’ Hij brult, gromt dan. Luistert.

Ian leerde me niet alleen veel over de natuur, hij kende ook alle trucs om voertuigen op de weg te houden – hoe je een high-lift krik gebruikt en een radiator kunt repareren met theeblaadjes (niet dat het werkt! Ik heb er tien jaar over gedaan om uit te vogelen dat kerrievoeder de beste remedie is voor kleine lekken). Ik vond het allemaal even interessant – het was scouting voor volwassenen. Alles ging mis: op een gegeven moment was ons voedsel op, we kwamen vast te zitten en onze voertuigen gingen kapot, maar we losten het allemaal op omdat het moest en omdat het leuk was. Ik had me geen betere kennismaking met de bush kunnen wensen.

Toen we terug waren in Maralal, maakte ik kennis met de grote ontdekkingsreiziger Wilfred Thesiger, die er woonde. In latere jaren zou hij George Adamson regelmatig dwarszitten, maar voor mij is hij heel behulpzaam geweest toen ik voor het eerst in Kenia kwam. Hij vroeg me om een lift naar Nairobi, en dankzij de stromende regen heb ik hem bijna vermoord. De weg naar het zuiden was in een rivier van rode modder veranderd, en nadat we voor de zoveelste keer van de weg waren geraakt, keek hij me over zijn enorme neus heen aan en zei: ‘Ik heb in geen dertig jaar in een auto gereden, maar als je wil dat ik het stuur overneem...’ Thesiger vertelde me dat Kenia enorm

was veranderd, en hoe jammer het was dat ik het land niet had gekend voordat de verbrandingsmotor alles verpestte.

Er waren in die tijd een hele hoop werkloze opzichters en voormalige koloniale ambtenaren, en van hen kreeg ik allemaal hetzelfde te horen. Na de onafhankelijkheid waren veel oude Europese opzichters met vervroegd pensioen gegaan, of ze waren weggepest zodat de plaatselijke bevolking hun plaats kon innemen. In het begin waren dat gekwalificeerde krachten die promotie verdienden. Maar toen de corruptie toenam, en de regering steeds meer vriendjespolitiek ging bedrijven, gingen de banen naar mensen die er de ballen verstand van hadden. Het was funest voor de nationale parken, en ook voor al het andere. Als gevolg braken er in de jaren tachtig stropersoorlogen uit, en de wilde dieren in Kenia en Tanzania werden op grote schaal afgeslacht.

Een van de Europese opzichters die zijn baan had behouden, was een fantastische man, Rodney Elliot, die zich jarenlang voor me heeft ingezet. Hij was Ians baas in het NFD, een gentleman van de oude school die bekendstond om zijn betrouwbaarheid en onverzettelijkheid. Het was een wonder dat hij me überhaupt te woord wilde staan. Ik was een langharige, zij het vriendelijke jongeman die van toeten noch blazen wist, en toch had ik kennelijk iets wat hem aansprak. Hij heeft me altijd verdedigd als ik problemen had met de autoriteiten, en hij schreef een geweldige aanbevelingsbrief toen ik voor het eerst naar George' kamp ging: 'Ik ben heel blij dat je een nieuwe assistent hebt gevonden. Ik weet zeker dat je Tony Fitzjohn een ondernemende en betrouwbare jongeman zult vinden.'

Omdat ik het in Engeland zo goed had gedaan bij de outdoor cursus, lukte het me om een baantje te krijgen aan de Outward Bound School in Loitokitok, aan de voet van de Kilimanjaro. Ik was sprakeloos van bewondering. Van de plek waar

ik nu zit te schrijven kan ik de berg zien, maar van de andere kant, in Tanzania. Kili komt met een ongeëvenaarde trotse allu- re uit de vlakte omhoog, een enorme, eenzame vulkaan met een kraag van sneeuw die door zijn perfectie onecht lijkt. In die tijd wemelde het op de Amboseli-vlakte van de olifanten, giraffen en ontelbare andere dieren. Het was Afrika zoals ik het me altijd had voorgesteld. We werden er wel eens achtervolgd door neushoorns, en als we dan met bonzend hart op de vlucht sloegen, vervloekten we die beesten omdat ze eruitzagen als rotsblokken. Vandaag de dag moet je goud geld betalen om in Amboseli een neushoorn te kunnen zien. In het bos op de hel- ling van de berg zaten buffels en bosbokken. Colobus-apen rit- selden in het bladerdak en allerlei soorten iriserende vogels fladderden tussen de takken. En altijd houdt de vulkaan op de achtergrond de wacht. Ik ben zelfs een keer met een vriend naar de 5892 meter hoge top gerend. We hadden al driekwart van de terugweg afgelegd toen mijn benen het begaven en ik me vijf uur lang niet meer kon bewegen, anders hadden we het record gebroken.

Het werk op de Outward Bound School was leuk, maar ik kreeg ruzie met een hooggeplaatste deelnemer, typisch iets voor mij, en al snel was ik terug in Nairobi en de Long Bar. In die tijd kon je in Kenia alles doen waar je zin in had, en dat deden we dan ook. Er was sprake van een booming economie, en er heerste een fantastisch gevoel van vrijheid en hoop. Dat gevoel is door vijftig jaar wanbeleid vrijwel geheel de kop in- gedrukt, maar er is toch iets van blijven hangen, en dat zegt veel over de indrukwekkende veerkracht van de gewone Keni- anen. Maar lol hebben kostte geld, en ik had nog steeds geen uitzicht op werk dat ik graag wilde doen. Vandaar dat ik ja zei toen Ian me opnieuw meevroeg op safari.

Ian, een bevriende opzichter en ik gingen op weg in een

Volkswagen Combi die ons vijftig pond had gekost. We doorkruisten het NFD en staken bij Mega de grens met Ethiopië over. We besloten dwars door de bush te rijden, niet over de onverharde weg, maar verdwaalden al snel in het olifantsgras. Tegen die tijd konden we alleen nog maar de eerste en de derde versnelling gebruiken. Het is een lange, zware klim van de woestijn in het zuiden van Ethiopië naar het hoogland rond Addis Ababa, en alles ging in een slakkengang. We reden zelfs zo langzaam dat halfnaakte inboorlingen met enorme afrocapsels en stokoude geweren ons voorbij renden. We hielden ze op afstand door met pistolen te zwaaien.

Zevenhonderd kilometer verderop, hoog op een heuvel, lag Adis Ababa, de honderd jaar oude stad die door keizer Menelik was gebouwd. Het was een raar oord. Haile Selassie zat nog op de troon en het hele land werd nog feodaal bestuurd. De modernisering en waren ergens in de achttiende eeuw blijven steken, laat staan dat de twintigste eeuw was bereikt. Het was dan ook niet verwonderlijk dat de keizer een paar jaar later van de troon werd gestoten.

Niemand kon ons helpen bij het repareren van de Volkswagen, aangezien we noch de juiste papieren noch geld hadden. Daar kwam verandering in toen we ons meldden bij brigadier Sandford, voor wie we van Wilfred Thesiger een aanbevelingsbrief hadden gekregen. Opeens kon onze auto worden gerepareerd, er doken op wonderbaarlijke wijze reserveonderdelen op en we hoefden geen belasting te betalen.

Onze tocht ging verder door de Simien-bergen en het hoogland van Ethiopië naar Asmara, in het huidige Eritrea. Het schitterende stadje had aan het Comomeer kunnen liggen, met zijn pastelkleuren en bochtige straatjes. De Italianen hadden Eritrea gekoloniseerd, en in de hoofdstad prachtige gebouwen in art-decostijl neergezet – zelfs de garages waren kunstwerken. Ik

herinner me vooral de ijsjes, de espresso en de mooie meisjes.

Voor de krankzinnige tocht omlaag naar Massawa – 2500 meter hoogteverschil in zesenvijftig kilometer – namen we een treintje. In Massawa bood een Italiaanse handelaar aan om onze Volkswagenbus op zijn lading groene paprika's te hijsen en dan langs de Rode Zee naar Alexandrië te rijden. Aanvankelijk wilden we er niet van horen omdat we het veel te makkelijk vonden, maar toen we opnieuw motorpech kregen, gingen we op zijn aanbod in. Uiteindelijk voeren we op een van zijn schepen naar Venetië.

Tegen de tijd dat we Parijs bereikten, hadden we het ijskoud en werkte er nog maar één versnelling. Gedurende het laatste deel van de reis stond er een primusbrander tussen ons in om een beetje warm te blijven. Toen werd onze bus door een of andere idioot gestolen en in brand gestoken. Het was een schitterende reis geweest, maar ik had weer eens niet goed nagedacht.

Ik was op safari gegaan. Dat we in Engeland uit zouden komen, drong pas tot me door toen we er waren. Ian had een baan in Kenia. Ik had niets, en bovendien was ik terug in het land dat ik nog niet zo lang daarvoor was ontvlucht. Het was behoorlijk deprimerend. Ik vond werk als vrachtwagenchauffeur en vervoerde importgoederen uit Kenia van het vliegveld naar Covent Garden. Af en toe had ik een paar dagen werk op de Outward Bound School in Devon. Ik schreef al mijn vrienden en bekenden in Kenia met verzoeken om werk en nieuws, ook Joy Adamson, die ik had leren kennen toen ik had geholpen bij het opknappen van het huis van haar burens in Naivasha. Ze liet weten dat ze een secretaris zocht, een baantje waar ik geen belangstelling voor had. Niemand anders had me iets te bieden.

Ik was verbijsterd toen ik een brief kreeg van Dawie du Plessis, die aanbood mijn vlucht naar Zuid-Afrika te betalen. Ik had

hem wel eens ontmoet in Kaapstad maar kende hem niet goed. Uiteraard nam ik zijn aanbod zonder aarzelen aan, en binnen de kortste keren zat ik in een vliegtuig naar Johannesburg, met als handbagage een stapel unieke platenalbums die ik voor hem moest meenemen.

We gingen naar de boerderij van zijn vader in Oranje Vrijstaat. Daar dreven we op paarden zonder zadel het vee bijeen en leidden we een gezond leven in de zon. Dawies vader was Sand du Plessis, de gouverneur van Oranje Vrijstaat, een van de machtigste mannen in Zuid-Afrika, een fijne kerel. Hij kon wel een baan voor me regelen in een van de Zuid-Afrikaanse nationale parken, maar dat aanbod sloeg ik af omdat ik mijn hart nu eenmaal aan Kenia had verpand.

Terwijl ik op de boerderij verbleef, werd ik op een ochtend met een kater en spierpijn wakker. Ik ging de trap af naar de keuken, waar ik op een stoel werd gepoot en opdracht kreeg om te luisteren, want er was een kerkdienst vanuit de Groote Kerke in Bloemfontein op de radio. Ik keek om me heen terwijl ik luisterde, en besepte dat er in dat huis meer machtige mannen aanwezig waren dan ik ooit bij elkaar had gezien. De gouverneurs van alle andere Zuid-Afrikaanse staten waren er, plus premier John Vorster en president Jacobus Fouché. Zo invloedrijk was Sand de Plessis.

Later die dag hoorde ik van Dawie waarom hij me had uitgenodigd om te komen, toen we te paard het vee binnenbrachten. 'Weet je nog dat je dat akkefietje had in Kaapstad? De man die op je schoot omdat je met zijn vrouw naar bed was geweest? Dat was mijn schuld. Ik had een verhouding met Jane, maar vanwege mijn vaders positie mocht niemand weten dat ik de oorzaak was van haar echtscheiding. Ik heb me al die jaren schuldig gevoeld. Het spijt me, *boetjie*.'

Het deed me niets. Ik had het leuk gehad met Jane en ik was

terug in Afrika. Mijn vriend Richard Arnot, die me had overgehaald om mijn excuses aan te bieden, dook een jaar of tien later nog een keer op, als voorpaginanieuws. Tijdens een feest dat hij gaf in zijn woonplaats Jeddah, in Saoedi-Arabië, waren verpleegster Helen Smith en een Nederlandse sleepbootkapitein met zijn broek rond zijn enkels van het balkon gevallen en overleden. De ware toedracht is nooit achterhaald, misschien juist wel omdat er invloedrijke Saoedi's op het feest aanwezig waren.

Ik had een fantastische tijd bij de familie Du Plessis, maar nu ik terug was in Afrika, verlangde ik naar Kenia. Toch nam ik met spijt in mijn hart afscheid van Zuid-Afrika. Hoewel ik in het hartland van de Afrikaners had gewoond, had ik alleen maar hartelijke, hoffelijke en rechtvaardige mensen ontmoet. Tijdens mijn beide ontmoetingen met premier Vorster was hij innemend en ruimhartig geweest. De mensen die ik niet uit kon staan, waren de Engelstalige blanken die dachten dat zij beter waren dan alle anderen – de *soutpiels*. Ik verheugde me erop om terug te zijn in Kenia, waar na de onafhankelijkheid nog een euforische stemming heerste en blank en zwart vriendschappelijk met elkaar omgingen. Er kwam zelfs een zwarte elite opzetten, lui met wie je de grootste lol kon hebben.

In mei vertrok ik, en ik trok liftend door Malawi, Rhodesië, Zambia en Tanzania. In juli was ik terug in de Long Bar, platzak en dorstig. De baan die ik wilde was nog geen stap dichterbij, maar tussen de safari's door deed ik genoeg kleine klussen om van te kunnen leven. Ik heb een tijdlang in het Djinn Palace aan Lake Naivasha gewerkt, bekend uit de film *White Mischief*. Het was in verval geraakt en gekocht door een Nederlands gezin, en zij namen me in de arm om de bootjes te repareren en het huis op te knappen. Ook heb ik een tijdje op een boerderij in Timau gewerkt, niet ver van Mount Kenya, en ik zocht Ian Hughes op in Isiolo. Hij woonde in het oude huis

van George en Joy Adamson, waar ze Elsa de leeuw groot hadden gebracht. Maar ik droomde er nog steeds van om in de bush te zijn en met dieren te werken.

Het jaar 1969 was waarschijnlijk het slechtste moment om zoiets te willen. Mwai Kibaki, de huidige president van Kenia, was destijds minister van Financiën. Om zijn populariteit te bevorderen, maakte hij het leven voor niet-Afrikanen, met name Aziaten, bijzonder moeilijk, en zonder de juiste contacten was het onmogelijk om aan een werkvergunning te komen.

Ik probeerde werk te krijgen in Maralal en ook bij Glenn Cottar, een van de oude jagers, maar al mijn pogingen waren tevergeefs, dus toen vrienden van me vertelden dat ze nog een bemanningslid zochten voor een 'cruise' per dhow van Lamu naar de Seychellen, zei ik onmiddellijk ja.

Zelfs vandaag de dag is Lamu nog een schitterend eiland, ondanks alle toeristen op de stranden en de grote nieuwe haven die er is aangelegd. Destijds was het een paradijs op aarde. Voordat het een pleisterplaats werd op de hippietrail, was het een klein eiland met oogverblindend witte stranden. De koraalriffen zaten vol met ontelbare soorten tropische vissen, en in het diepere water waren marlijnen, barracuda's en haaien te vinden. Het eiland is eeuwenlang een belangrijke handelspost geweest en een ontmoetingsplaats voor islamitische geleerden. De architectuur is uniek en er zijn geen auto's op het eiland (behalve de landrover van de regeringsvertegenwoordiger en die kan in feite geen kant op). In 1970 was het alsof je terugging in de tijd. Bijna alle boten waren klassieke dhows met latijnzeilen. Jammer genoeg had de onze een gaffelzeil.

Onze boot was van Barry White. Hij moet enig benul van zeilen hebben gehad, maar ik had geen flauw idee wat ik moest doen. Het was dan ook niet verwonderlijk dat het misging. Hoewel we de steven in zuidelijke richting stuurden,

werden we door de krachtige stroom meegevoerd naar Mogadishu, honderdvijftig kilometer naar het noorden. Laverend tussen de koraalriffen die de kust van Zuid-Somalië en Noord-Kenia beschermen, vochten we ons terug naar het zuiden. Aan boord las ik *Bwana Game*, de autobiografie van George Adamson waarin hij zijn tijd als opzichter in het NFD beschrijft. Ik genoot ervan en wist dat ik hem moest ontmoeten.

Het duurde tien lange dagen voordat we eindelijk terug waren op Lamu, en toen hield ik het voor gezien. Ik kon een lift krijgen naar Nairobi, dus de volgende dag dronk ik een biertje met Hector Vaughan Ryall in de Long Bar. Ik klaagde dat ik geen werk kon vinden en vertelde hem dat ik George Adamson wilde zijn.

‘Ik weet wat,’ opperde Hector, die ik nog maar een uur kende. ‘We gaan naar Naivasha en dan stel ik je voor aan Joy.’

We kochten een paar gekoelde biertjes, sprongen in zijn auto en reden naar Naivasha. In die tijd was het een schitterende tocht; je reed langs Westlands en Limuru vijfhonderd meter omhoog naar het Gatamaiyo-woud, en dan weer omlaag over een weg die tijdens de Tweede Wereldoorlog door Italiaanse gevangenen was aangelegd. Ze hadden zelfs een klein kerkje gebouwd. Toch is het niet de architectuur die je de adem beneemt, maar het uitzicht. Vijftig jaar later kijk ik nog steeds mijn ogen uit als ik de kinderen naar hun school in die streek breng. Op een gegeven moment maakt de weg een bocht, en dan zie je de hele Rift Valley in de diepte. De vulkaan Longonot komt uit de vlakte omhoog en in de verte flonkert het meer in de zon. De weg loopt over de horst, met een steile afgrond naar de slenk, de 6000 kilometer lange Rift Valley. Naar het noorden strekken zich vele meren uit: Naivasha, Elementaita, Nakuru, Bogoria, Baringo, helemaal tot aan Turkana en de meren in Ethiopië. Destijds was er geen milieuvervuiling, en er

waren geen bloemkwekerijen met plastic kassen en geen mensen. Het uitzicht ontvulde ons gedeeltelijk, maar we waren nog steeds behoorlijk dronken tegen de tijd dat we bij Elsamere waren, Joys huis op de zuidelijke oever van het meer.

We stapten uit de auto en liepen om Elsamere heen naar het meer. Joy was in de tuin, en ze had een aap op haar schouder en een onzekere glimlach op haar gezicht. Ze begroette ons met haar sterke Duitse accent, en ik vroeg haar nogmaals om werk. Ze keek naar mij en Hector alsof we van een andere planeet kwamen. 'Ik heb geen werk voor je,' zei ze, 'maar ik weet dat mijn man naar iemand op zoek is. Zijn assistent is net gedood door een leeuw.'